

Naziru se rješenja za smanjenje broja divljih odlagališta

Foto: Goran Šimić, ilustracija

[Aleksandar Tešić](#) • 06/11/2020 u 13:20 •

Sviđa mi se 59 Pod

Koje su mogućnosti sprječavanja bacanja otpada u okoliš, zbog čega ljudi to uopće imaju potrebu raditi i zašto u Dalmaciji, čije se gospodarstvo dobrim dijelom temelji na iskorištavanju prirodnih ljepota, u odnosu prema otpadu debelo zaostajemo za naprednijim regijama? Odgovore na ta ne toliko jednostavna pitanja tražimo u Splitu, Zadru i Kninu, u tri udruge u mreži Zelenog telefona.

Odlaganje otpada u prirodu percipirano je kod nas kao najveći od svih okolišnih problema koje imamo. Tako je godinama, sudeći prema količini prijave zaprimljenih na [Zelenom telefonu](#), a i friški polugodišnji izvještaj tog ekološkog servisa pokazao je da građane i ove 2020. od svih okolišnih briga najviše mori neprimjereno odlaganje otpada. Nas ovdje najviše zanima naziru li se kakva rješenja tog odavno detektiranog okolišnog problema, ali idemo najprije pogledati stanje na terenu. Dalmatinske ekološke udruge svjedoče smanjenju broja divljih odlagališta i nešto većoj osviještenosti ljudi, ali daleko od toga da su situacijom zadovoljni. **Inga Kukulj**, tajnica [Ekološke udruge Krka-Knin](#) i volonterka na [Zelenom telefonu](#), kaže da je divljih odlagališta manje zahvaljujući brojnim akcijama koje organiziraju ekološke udruge u suradnji sa gradovima, općinama i volonterima te da važan doprinos u smanjenju ima nacionalna kampanja [Zelena čistka](#), kojom se na jedan dan mnogi priključe akcijama čišćenja. Napominje i da se izuzetno korisnim u čišćenju divljih deponija posljednjih godina pokazao program javnih radova [Hrvatskog zavoda za zapošljavanje](#) i da povećanju svijesti informiranjem doprinose brojni projekti udruga.

Prekršajno iskupljenje za uhvaćene na djelu

Zbog čega pojedinci imaju potrebu dovesti se u šumu kako bi tamo iskricali gomilu otpada? Je li u slučaju tih pojedinaca u pitanju pomanjkanje osnova kulture življenja, nepostojanje svijesti o štetnosti takvih postupaka, lijenost, zanemarivanje okoliša ili nešto drugo? Za kvalitetne odgovore na ta pitanja valjalo bi provesti sociološko-psihološko istraživanje koje do ovoga trenutka, koliko nam je poznato, nije provedeno. Da ga ima priliku raditi s ljudima koji su uhvaćeni na djelu i kojima bi dio prekršajnog iskupljenja bila obaveza sudjelovanja u takvom istraživanju, **Željka Jurlina** iz udruge [Eko Zadar](#), nekadašnja voditeljica **Zelenog telefona**, trenutno volonterka na tom servisu, štošta bi ih pitala. -Zanima li ih uopće što će se kasnije dogoditi s otpadom? Što oni misle da se s tim otpadom događa? Što bi po njihovom mišljenju trebalo učiniti da se smanji otpad u okolišu? Što oni misle kako bi trebalo kazniti one koji odbacuju otpad u okoliš? Što misle da su dobili time što su odbacili taj otpad u okoliš: a) besplatno odlagalište (mislim da neki ljudi ne znaju da imaju pravo na besplatno odlaganje otpada na odlagalištu/reciklažnom dvorištu kao građani/ke ili se pak radi o različitim obrtima i firmama koje na ovaj način izbjegavaju zakonske obaveze), b) napakostili su gradu/općini/susjednom mjestu (čini mi se da je kod nekih ljudi odbacivanje otpada u okoliš svojevrsni bunt protiv 'onih na vlasti' iz xy razloga + više puta sam čula na terenu komentare tipa 'ma to nam oni iz sela do dovozu ovdje', c) 'pomeli ispred svog dvorišta', a što se dalje s otpadom događa nije moja briga (čista nesvjesnost i ignorancija), d) nešto drugo. Kako se osjećaju kada odbace otpad negdje u okoliš? – zamislila je zadarska ekologinja **Željka Jurlina** kojoj se čini da se kod dijela ljudi koji bacaju u prirodu radi o stanju nepovezanosti s prirodom pa i sa samima sobom.

Krивnja komunalnih redara

Da je osviještenost posljednjih godina veća, a broj odlagališta manji, smatra i **Andrea Tvrdić**, pravnica u splitskoj ekološkoj udruzi [Sunce](#) zadužena za problematiku otpada, kao i da se nije dovoljno smanjio, dijelom radi nedovoljne osviještenosti, a još više radi nepostojanja dovoljno dobro razvijenog sustava gospodarenja otpadom na razini gradova i općina. -Tu dijelom krivim i komunalne redare koji bi trebali češće provoditi nadzor, pogotovo na lokacijama koje su redovito onečišćivane, gdje imate divlja odlagališta godinama. To bi se trebalo sustavno pratiti, a ne prati se toliko koliko bi trebalo. Komunalni redari nisu previše skloni izdavanju kazni i rješenja o uklanjanju otpada, a prema [Zakonu o održivom gospodarenju otpadom](#) njima su zadnjim izmjenama dane ovlasti skoro kao inspektorima zaštite okoliša. Znači, oni mogu utvrditi identitet osobe počinitelja odbacivanja otpada i mogu izdati rješenje o uklanjanju otpada vlasniku ili posjedniku nekretnine i svakoj osobi koju zatekne da odbacuje otpad. No, kad pogledate statistiku izdanih rješenja na razini jedinica lokalne samouprave, ona je zanemariva. Kad ih pitate, ne žele vam uopće reći koliko su izdali rješenja, a kad okolnim putem pokušate doći do tih podataka ispada minoran broj – priča nam splitska ekologinja koja veliki dio problema posljednjih godina vidi u građevinskom otpadu odnosno u nepostojanju sustava za prikupljanje i odlaganje građevinskog otpada. U Dalmaciji, kaže, ne postoji niti jedno reciklažno dvorište za građevinski otpad i da sutra renovirate stan i hoćete se riješiti šute, nema ni jednog broja na koji možete nazvati, osim da pokušate zvati privatne tvrtke koje su je voljne preuzeti. -Ljudi kad nazovu na **Zeleni telefon** i pitaju gdje će sa građevinskim otpadom, ja im kažem par prijevoznika koji voze, koji opale cijenu od 300-400 kuna po toni i tko zna gdje to na kraju odvezu. Ljudi kad čuju takvu cijenu nisu motivirani niti za plaćanje niti za pravilno odlaganje nego uzmu vreće sa građevinskim otpadom i odvezu ih kraj kontejnera za miješani komunalni otpad na javnoj površini. I onda komunalac mora plaćati koncesionara koji će uzeti građevinski otpad jer je to vrsta otpada koje odlagalište za komunalni otpad ne smije primiti. Građevinskog otpada puna su divlja odlagališta i on radi najviše problema – ispričala je **Andrea Tvrdić** iz udruge **Sunce**, apelirajući na građane da glomazni komunalni otpad kojeg svaki građanin ima pravo jednom godišnje odložiti, to popisno i učine, umjesto da ga odbacuju u prirodu.

Kazna kao jedino rješenje za neodgovorne pojedince

Uoči li savjesni građanin da netko odlaže otpad u prirodu, iz dalmatinskih udruga u mreži **Zelenog telefona** savjetuju da takvo ponašanje prijavi njima i nadležnim službama, da nazove policiju i komunalne redare te zabilježi što više informacija koje mogu dovesti do počinitelja – Kroz godine rada shvatili smo da je za najteže neodgovorne pojedince kazna jedino rješenje. Sankcioniranje se mora shvatiti ozbiljno, ne može ostati samo mrtvo slovo na papiru. Posebno treba oštro nastupiti prema pravnim osobama koje zagađuju okoliš, a u nekim slučajevima i zarađuju na tome. Treba potaknuti građane na prijavljivanje problema i počinitelja –preporuča **Inga Kukolj**, tajnica **Ekološke udruge Krka - Knin** i volonterka na **Zelenom telefonu**. Osim prijava lokacija divljih deponija udruge na **Zelenom telefonu** bilježe i slučajeve prijava počinitelja uhvaćenih na djelu, imenom i prezimenom kao i pravne osobe. U splitskoj udruzi **Sunce** navode i da su imali dojava kako se u prirodu ponegdje odlaže uz blagoslov jedinica lokalne samouprave i kažu da im nije lako utvrditi što je od toga točno, a što su sumnje. Uočili su, međutim, da gradovi i općine često otežu sa uklanjanjem. -Ako vidimo da se mjesecima ne postupa, da se otpad ne uklanja, uključujemo resorno ministarstvo i kažemo da općina ili grad ne rade ništa i da ih molimo da provjere zašto te ih upute na primjenu Zakona o održivom gospodarenju otpadom. Čim se ministarstvo uključi krene se brže rješavati, ali i ministarstvo je neaktivno. Prebacili su sve na jedinice lokalne samouprave i na komunalne redare, kao da nije njihova briga. Smatraju da su jedinice lokalne samouprave dužne uspostaviti sustav koji funkcionira i da se sve odvija u skladu sa zakonom, a da su oni tu da nekad

po potrebi nadziru, da primaju godišnja izvješća i rade monitoring. To, međutim, nije baš tako, trebala bi kontrola biti sustavnija i češća – ustvrdila je ekologinja **Andrea Tvrdić**.

Umrežavanje nadležnih službi

Da bi i nadležne službe trebale biti revnije odnosno raditi više na izgradnji svojih kapaciteta te na umrežavanju s drugim službama, mišljenja je **Željka Jurlina** iz udruge **Eko Zadar**, koja je na temu divljih odlagališta u šumama razgovarala lani s upraviteljem **Šumarije Zadar**. – Gospodin je naveo da **Šumarija Zadar** godinama obavlja akcije čišćenja otpada s područja kojim gospodare, ali da se otpad iz godine u godinu kontinuirano odlaže na istim pozicijama, što znači da se akcijama čišćenja kratkotrajno uklanjaju posljedice problema, ne i uzrok. Jedan od njegovih prijedloga s ciljem prevencije otpada u okolišu je policijska kontrola vozila za koja se sumnja da prevoze otpad. Naime, kada bi se kombiji i ostala vozila koja odvoze otpad kontrolirali imaju li popratne listove (dokaz o porijeklu i mjestu odlaganja otpada), problem s odlaganjem otpada u šumama bi se moguće smanjio. Za razliku od građana koji imaju pravo na besplatno odlaganje otpada na odlagalištima, manje firme kojima plaćanje odlaganja otpada predstavlja znatan trošak, nerijetko otpad odlažu u šumama. – govori **Jurlina** o potrebi razvoja kvalitetnije umreženosti i koordinacije službi i podržava uvođenje redovitije kontrole i redovitije naplate kazni od strane komunalnih redara, a onima kojima bi novčana kazna bila značajan udar na egzistenciju, omogućavanje rada za opće dobro uz edukaciju o važnosti smanjenja i pravilnog odlaganja otpada.

Video nadzor urodio plodom

Udruge smatraju da su kazne za prekršitelje dovoljno visoke, da problem nije u iznosu kazni niti u načinu na koje su u zakonu definirane. Problem je, kažu, u praksi, što se ne izdaje dovoljan broj kazni i rješenja i što se ne bi trebalo oslanjati samo na edukaciju i osviještenost jer uvijek ima onih na koje se može utjecati samo ako ih se opali po džepu. Dio rješenja mogla bi biti i pokrivenost kamerama kritičnih točki, no većina gradova i općina u Dalmaciji o tome još uvijek samo razmišlja. Neke su jedinice lokalne samouprave već i uvele video nadzor na lokacijama na kojima se učestalo odlagalo i to je urodilo plodom. – Znači da su te lokacije očišćene i na njima se više ne odlaže tako da je to definitivno sustav koji podržavamo i zagovaramo da se uvede u više jedinica lokalne samouprave. Imali smo veliki broj prijava na Čiovu koji administrativno dijele Trogir i Split. Kada je Trogir uveo sustav video nadzora na Čiovu, na svim lokacijama na Čiovu koje spadaju pod Grad Trogir se prestalo odlagati dok su se odlagališta prebacila na dio Čiova koji je pod Gradom Splitom jer on nema video nadzor. Tamo gdje postoji video nadzor tamo stvari funkcioniraju. Kada bi postojao svugdje gdje su kritične točke mislim da bi to donijelo veliki pomak – smatra **Tvrdić**.

'Copy paste' dobrih ideja

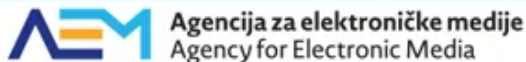
Dalmacija, čije se gospodarstvo temelji na iskorištavanju prirodnih ljepota odnosno turizmu, po pitanju odnosa prema otpadu debelo zaostaje za nekim drugim sredinama na sjeveru i sjeverozapadu Hrvatske. Na pitanje zbog čega je tomu tako naše sugovornice više krive razlike u upravljanju jedinica lokalne samouprave i razlike u kvaliteti suradnje različitih sektora nego razlike u mentalitetu, uz poneku opasku da bi mogli biti kulturniji i manje bahati. Svim dalmatinskim direktorima komunalnih poduzeća iz kninske ekološke udruge toplo preporučuju da obiđu gradove i općine primjere dobre prakse te da jednostavno u svojoj sredini naprave 'copy paste' dobrih ideja prilagođeno njihovoj lokalnoj zajednici. – Imali smo priliku obići Krk koji je godinama ispred svih nas. Kako su uspjeli? Suradnjom svih. Najvažnije je da kontinuirano slušaju građane, provode ankete kojima građane pitaju o njihovim potrebama vezano za odvoz otpada. Druga stvar je što građanima doista omogućuju redovan odvoz komunalnog otpada i odvojeno prikupljenog otpada. Odavno pišu projekte i nabavljaju sredstva i za kompostane i sortirnice i spremnike. Koriste bespovratna sredstva i kontinuirano prate trendove, omogućuju građanima najbolju moguću uslugu i imaju izvršnu suradnju s nevladinim udrugama – ocjenjuje kninska ekologinja **Inga Kukolj**.

Problem koji bi uvijek trebao rješavati netko drugi

Skriveni predjeli dostupni vozilima, obično na rubovima gradova odnosno u blizini naselja, krcati su, svjedočili smo nebrojeno puta, građevinske šute, kućnog otpada i drugih ostataka nečijih života, ilegalnih odlagališta kojima primitivniji među nama zagađuju šume i uvale, ne mareći odveć za prirodne ljepote, komunalni red i održivo gospodarenje otpadom. Iako prizori prirode zagađene otpadom na društvenim mrežama izazivaju salve nepodijeljenog zgražanja, iznimno je mali broj onih koji su spremni sami djelovati i učiniti nešto da otpada oko njih bude manje. Puno je veći broj onih koji se možda neće dovesti s namjerom da pokraj makadamskog puta iskrcaju par tona građevinske šute ali će u prirodi za sobom ostaviti svoje smeće, misleći valjda da će ga pokupiti netko drugi ili ne razmišljajući uopće. Prevladava percepcija da je priroda zagađena otpadom problem koji se nas ne tiče i koji bi trebao rješavati netko drugi. Postoje, srećom, ekološke udruge koje kontinuirano podižu svijest, informiraju i educiraju, nadziru rad nadležnih službi i upozoravaju na nepravilnosti, a sve češće i organiziraju akcije čišćenja divljih deponija. Jednu takvu ove nedjelje oko podneva organizira šibenski ekološki aktivist **Goran Šimić**. Nastavlja se proljetos započeto čišćenje oko Solina, slanih jezera u neposrednoj blizini kanala Svetog Ante, značajnog zaštićenog krajolika sa

mletačkom pomorskom utvrdom Svetoga Nikole pod zaštitom UNESCO-a i spektakularnom šetnicom. Apokaliptičnih prizora raspršenog divljeg odlagališta građevinskog i industrijskog otpada, [koje smo na ovim stranicama zabilježili prije dvije godine](#), danas je bitno manje, a zahvaljujući entuzijazmu pojedinaca neuređeni i smećem zatrpani vrijedni prostor mogao bi možda u dogledno vrijeme postati ono za što je u prostorno-planskoj dokumentaciji i namijenjen – tematski park sa šetnicom u kojem bi predstavljene bile iščezle gospodarske i poljoprivredne aktivnosti, s izraženom obrazovno-kulturnom i hortikulturnom komponentom.

Članak sufinanciran sredstvima Fonda za poticanje pluralizma i raznovrsnosti

Sviđa mi se 59 Pod

Tags: [Andrea Tvrdić](#), [divlja odlagališta](#), [divlja odlagališta otpada](#), [Eko Krka Knin](#), [Eko Zadar](#), [Inga Kukolj](#), [Udruga Sunce](#), [Željka Jurlina](#)

VEZANE VIJESTI

[Udruga Sunce rasvjetljava:
Trogir postaje 'plastično pametan'](#)